

RIKTLINJER FÖR EKONOMISKT BISTÅND

Antagen SN 260323 § 63

Innehåll

Inledning.....	7
Lagstiftning med mera	7
Riktlinjernas syfte och tillämpning	8
Utgångspunkter för arbetet	8
Vistelsebegreppet	9
<i>Vistelsekommun</i>	9
Barnperspektivet	9
Jämställdhet	10
Brottsoffer och våld i nära relation	11
Principer för handläggningen	11
Allmänt om uppdraget	12
<i>Handlingsplan</i>	13
Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd	13
Förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd.....	14
<i>Arbetsföra</i>	14
<i>Personer som saknar arbetsförmåga helt eller delvis</i>	14
<i>Utlandsvistelse</i>	14
Behovet kan tillgodoses på annat vis	14
Inkomster	15
Tillgångar	16
<i>Vuxna</i>	16
<i>Barn och ungdomar</i>	16
<i>Innehav av fordon</i>	16
Fritidshus	17
Bankmedel, aktier, obligationer etc	17
Avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd	17
Nödprövning och akut bistånd	18
Noggrannhet vid handläggningen	18
Förebygga felaktiga utbetalningar	18
EKONOMISKT BISTÅND	20
Riksnorm.....	20
Förhöjning av normen	21

Reducering av normen	21
Skäliga kostnader utöver norm	21
Advokatkostnader	21
Arbetsresor.....	21
Avgift till a-kassa och fackförening.....	22
Begravningskostnad	22
<i>Avliden som omfattas av lag om asylsökande m fl (LMA)</i>	23
Boendekostnader	23
Hushållsel	23
<i>Egen fastighet, hus eller bostadsrätt</i>	23
<i>Bostadsrätt</i>	23
<i>Villa</i>	23
<i>Andrahandskontrakt</i>	24
<i>Inneboenderum</i>	24
<i>Delad lägenhet</i>	24
<i>Vuxet hemmaboende barn</i>	24
<i>Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna</i>	24
<i>Förälder boende hos barn</i>	25
<i>Unga vuxna utan inkomst som tecknat hyresavtal</i>	25
<i>Tillfälligt boende/övriga boendeformer</i>	25
<i>Hyresdeposition</i>	25
Bredband/Internet	25
Hemförsäkring.....	25
Diskmaskin.....	26
Flyttkostnader	26
Färdtjänstavgift	26
Förebyggande/rehabiliterande insatser.....	26
Förskoleverksamhet och barnomsorg: avgifter	26
Glasögon eller kontaktlinser	26
Hemtjänstavgift.....	27
Hemutrustning	27
Hjälpmedel	28
ID-handling	28

Läkarvård.....	28
<i>Sjukhusvård</i>	29
<i>Annan behandling</i>	29
<i>Intyg från vården</i>	29
Magasineringskostnad	29
Medborgarskap och andra avgifter till Migrationsverket	29
Medicin.....	29
Psykologbehandling	30
Resor.....	30
<i>Resor</i>	30
<i>Rekreationsresor</i>	30
<i>Lägerverksamhet mm för barn</i>	30
<i>Resa till begravning</i>	31
<i>Återföreningsresor</i>	31
<i>Återvandningsresor</i>	31
<i>Resor i samband med umgänge med barn</i>	31
<i>Sjukresor</i>	31
Reparationskostnader för bostad	31
Skilsmässa/separation	31
Skulder.....	32
<i>Hyresskulder</i>	32
<i>Elskuld</i>	32
<i>Barnomsorgsskuld</i>	33
Spädbarnsutrustning	33
Studentmössa och dylikt	33
Städning/sanering	33
Särskilda kläder eller skor.....	33
Tandvård.....	33
<i>Akut tandvård</i>	33
<i>Tandvårdsförsäkring</i>	34
<i>Nödvändig tandvård Tandvård som inte kan anstå</i>	34
Telefon	35
Tvättmaskin.....	35

OLIKA GRUPPERS RÄTT TILL EKONOMISKT BISTÅND	35
4 kap 1 § SoL 12 kap 1 § SoL.....	36
4 kap 4 § SoL 12 kap 4 § SoL.....	36
Vid aktualisering.....	36
Att stå till arbetsmarknadens förfogande	37
Arbetslösa föräldralediga	38
Arbetslösa med otillräcklig a-kassa/Alfakassa.....	38
Arbetslösa med sociala eller medicinska problem.....	38
Sjukskrivna.....	38
Personer med beroendeproblematik.....	39
Personer med psykisk ohälsa	39
Studerande.....	39
<i>Vuxenstuderande</i>	39
Studerande under studieuppehåll	40
Ungdomar under 21 år som går i skolan	40
Personer 65 år och äldre	40
Företagare eller personer med fria yrken	40
Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård.....	41
<i>Tandvård</i>	41
<i>Boendekostnad</i>	41
<i>Frigivning</i>	42
<i>Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s k fotboja</i>	42
<i>Kontraktsvård</i>	42
<i>Samhällstjänst</i>	43
Inskrivna för rättspsykiatrisk vård	43
Inskrivna för vård och behandling inom socialtjänsten	43
<i>Boendekostnad</i>	43
<i>Egenavgift vid vård och behandling</i>	43
<i>Fickpengar</i>	44
<i>Kläder</i>	44
<i>Reskostnader</i>	44
Utländska medborgare.....	44
<i>Med uppehållstillstånd</i>	44

<i>Utan uppehållstillstånd</i>	<i>44</i>
Asylsökande.....	45
EU-medborgare	45
<i>Registrering och ansökan om uppehållskort</i>	<i>46</i>
<i>Yrkesverksamma personer</i>	<i>46</i>
<i>Arbetssökande.....</i>	<i>46</i>
<i>Icke yrkesverksamma personer</i>	<i>47</i>
<i>Tillfällig vistelse</i>	<i>47</i>
Värnpliktiga	47

Inledning

Dessa riktlinjer grundar sig på socialtjänstlagen (SoL), socialtjänstförordningen, Socialstyrelsens allmänna råd om försörjningsstöd, Socialstyrelsens rapporter och publikationer samt prejudicerande domar.

Socialtjänsten ska, enligt 2 kap 1, 2 §§ SoL, med utgångspunkt i demokrati och solidaritet främja enskildas ekonomiska och sociala trygghet, jämlika och jämställda levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet. Socialtjänsten ska inriktas på att utveckla enskildas och grupperns egna resurser och samtidigt beakta den enskildes ansvar för sin och andras sociala situation.

En viktig princip i SoL är att människor i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. I lagens förarbeten framhålls särskilt att socialtjänsten inte får frånta den enskilde deras ansvar i detta avseende. Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser att leva ett självständigt liv. Insatserna ska alltid utgå från den enskildes behov och livssituation, och utformas så att den enskilde så snart som möjligt kan klara sin egen försörjning.

Det är emellertid viktigt att understryka att kravet på att någon själv ska ta ansvar för sitt liv inte får drivas hur långt som helst, eftersom möjligheterna kan vara begränsade.

Ekonomiskt bistånd ska vara ett komplement till socialförsäkringarna och ge hjälp när generella stödformer är otillräckliga eller inte kan lämnas. Biståndets uppgift är att träda in tillfälligtvis vid korta perioder av försörjningsproblem.

Av 4 kap 1 § SoL framgår att en kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får de insatser som de behöver. Kommunens ansvar inskränker inte det ansvar som andra huvudmän har.

Lagstiftning med mera

De lagar som främst reglerar verksamheten är socialtjänstlagen (SoL), förvaltningslagen (FL), sekretesslagen (SekrL) och kommunlagen (KL). Dessutom omfattas regler i en rad lagar som äktenskapsbalken (ÄKTb), sambolagen, lag om registrerat partnerskap, föräldrabalken (FB), lag om mottagande av asylsökande m fl (LMA), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), lag om allmän försäkring (AFL), bidragsbrottslag m fl. Verksamheten regleras även genom kommunens övriga riktlinjer och styrdokument.

Det är inte möjligt att i dessa riktlinjer beskriva alla sorters situationer eller behov som kan tänkas uppstå. Riktlinjerna beskriver vanligt förekommande situationer och behov. I övrigt får en individuell bedömning göras.

Undantag kan alltid göras i akuta situationer eller för situationer när någon riskerar att hamna i nöd. Vägledning kan även inhämtas från Socialstyrelsens allmänna råd och Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd, Stöd och rättstillämpning och handläggning av ärenden inom den kommunala socialtjänsten. Vägledning kan också erhållas från prejudicerande domar.

Riktlinjernas syfte och tillämpning

Syftet med riktlinjerna är likabehandling i kommunen när det gäller så väl bidragsnivå och förutsättningar till rätt till ekonomiskt bistånd som insatser som ska erbjudas från socialtjänstens sida för att sökande ska finna vägar till egen försörjning. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i arbete.

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet, men ska inte tolkas som absoluta regler. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl föreligger motiverar detta avsteg från riktlinjerna.

Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation, med hela kommunen som jämförelseunderlag. Även de krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

Rättsliga utslag i domstol finns inte kontinuerligt inarbetade i riktlinjerna men måste fortlöpande beaktas.

Utgångspunkter för arbetet

Den enskilde har enligt socialtjänstlagen i första hand ett eget ansvar för sitt liv och för sina förhållanden i övrigt. Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser för att leva ett självständigt liv. Försörjningsstöd och annat bistånd är ett komplement till den egna inkomsten och biståndets uppgift är att träda in tillfälligtvis vid korta perioder av försörjningsproblem. Det är samhällets yttersta skyddsnät som ska träda in när man inte kan få sina behov tillgodosedda på annat vis.

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en i första hand är skyldig att själv försöka tillgodose sitt behov och att det ekonomiska biståndet ska vara en tillfällig hjälp. Grunden är därför att den enskilde ska klara sin försörjning på egen hand genom lönearbete, inte genom ekonomiskt bistånd. Arbete gör den enskilde delaktig i samhället och bidrar till stärkt självkänsla. Därför ska den som är arbetslös och söker ekonomiskt bistånd erbjudas ett strukturerat stöd i att söka arbete för att på så vis uppnå självförsörjning. Det är detta som menas med att biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Vad som är skäliga kostnader när det gäller de dagliga levnadsomkostnaderna inom ramen för riksnormen finns angivet i lagen.

Vad som anses vara skälig levnadsnivå utöver riksnormen anges i lagen och dessa riktlinjer. Det gäller såväl kostnader inom ramen för ekonomiskt bistånd som övrigt ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt.

Bistånd utöver norm ska utges restriktivt. En aspekt att ta hänsyn till kan vara om behovet av bistånd är kort- eller långvarigt. Vid kortare perioder (understigande fyra månader) av bistånd eller inkomster på motsvarande nivå, kan socialtjänsten ta hänsyn till att den biståndssökande själv kan bekosta det som inte är akut. Det kan till exempel innebära att behov som inte bedöms vara akuta skjuts upp till dess att den biståndssökande själv kan betala.

Vistelsebegreppet

Av 29 kap 1 § SoL framgår ansvarsfördelningen mellan kommunerna. Huvudregeln är att den kommun som den enskilde är stadigvarande bosatt i eller har sin starkaste anknytning till (bosättningskommunen) ansvarar för insatser till den enskilde. I 29 kap 2-4 §§ SoL framgår i vilka fall kommunen behåller ansvaret trots att den enskilde vistas i annan kommun.

Vistelsekommun

Den kommun som någon mer eller mindre tillfälligt vistas i när hjälpbehovet inträder kallas vistelsekommun. Kommunens skyldighet att pröva en persons behov av ekonomiskt bistånd påverkas inte av vistelsetidens längd. Detta ansvar gäller även om en person vistas helt tillfälligt i en kommun, men är bosatt i en annan. Om fattningen av det bistånd som vistelsekommunen kan ha skyldighet att ge kan däremot påverkas av den tid som han eller hon vistas där, och under vilka förhållanden.

Har den sökande vistats i en annan kommun en längre tid (mer än en månad) är det normalt en anledning till att avslå ansökan med motiveringen att sökande inte vistas i kommunen. Den sökande bör då söka biståndet i den kommun som han/hon vistas i. Information om utbetalad ekonomiskt hjälp får enligt 15 kap 4 § lämnas till den nya kommunen utan samtycke, i övrigt måste det finnas ett uttalat och dokumenterat samtycke.

Om den enskilde är bosatt i en annan kommun är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta stöd- och hjälpinsatser. En medellös person som tillfälligt vistas i kommunen kan i en akut nödsituation beviljas en enkelbiljett till sin hemkommun, endast i undantagsfall och då det inte går att ordna hemresa samma dag, kan bistånd till matpengar beviljas för en dag. Om hemresan kan påbörjas först nästa dag kan hänvisning ske till vandrarhem. Gällande utländska personer som tillfälligt vistas i kommunen, se avsnittet "Utländska medborgare".

Andra insatser än akuta ska hemkommunen ansvara för.

Barnperspektivet

Ekonomiskt bistånd ska präglas av socialtjänstens övergripande mål, så som det formuleras 2 kap 1-4 §§.

I socialtjänstens uppdrag ingår att synliggöra och ta hänsyn till barns situation med särskilt fokus på familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd. Enligt prop. 1996/97:124 skall barnperspektivet särskilt lyftas fram och beaktas när familjer vänder sig till socialtjänsten med en ansökan om ekonomiskt bistånd eller annat bistånd till familjen. I propositionen sägs vidare att varje beslut som rör ett barn måste grunda sig på en bedömning om vad som är bäst för just det barnet. I en beslutssituation måste olika förslag vägas mot varandra. Vidare står det att "Barnets bästa är inte alltid avgörande för vilka beslut som fattas, men ska alltid beaktas, utredas och redovisas".

Att en utredning ska ha ett barnperspektiv betyder inte att man ska göra en "barnavårdsutredning". Det måste emellertid finnas en tydlig koppling mellan familjens ekonomiska villkor och hur dessa påverkar barnet.

Vid handläggning av ekonomiskt bistånd ska socialtjänsten ta reda på både om det finns hemmavarande barn och om det finns andra barn som berörs. När en familj tillfälligt ansöker om bistånd behövs det oftast inte göras någon särskild bedömning av barnets situation, om det inte redan från början bedöms vara så att biståndsbehovet riskerar att bli långvarigt. Att beakta barnets behov ska ske i samarbete med föräldrarna. Det ska alltid dokumenteras i utredningen om familjen har kontakt med någon annan enhet inom socialtjänsten. Barnets inställning kan så långt som möjligt klarläggas, och hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad. Vidare ska barn och ungdomar med flera riskfaktorer, bland annat de som saknar fritidsaktiviteter, ägnas särskild uppmärksamhet.

Det kan vara svårt att bedöma vad som bör finnas i ett barns hem. Familjens egna val och prioriteringar måste respekteras. Trots detta är det viktigt att ha en öppen dialog med familjen, de kanske inte alls upplever att de har en prioriteringsordning, utan i stället att det inte finns medel trots att barnen har behov. Om en familj saknar något av följande finns det skäl att fråga om hur de själva tänker kring detta.

1. Barnet bör ha en egen sovplats med ordentlig och bekväm madrass.
2. Familjen bör ha sänglinne och handdukar.
3. Barnet bör ha utrymme och möjlighet att leka.
4. Familjen bör ha en trivsamt matplats att äta vid.
5. Familjen bör ha fullgoda husgeråd som kastruller, stekpannor, tallrikar, bestick, slevar, glas och muggar/koppar.

Förebyggande och rehabiliterande insatser kan beviljas med max 10 procent av prisbasbeloppet per barn och år efter beslut av enhetschef. Det kan gälla bistånd till:

- avgifter för fritidsaktiviteter
- lägerverksamhet
- skolresa
- sommaraktivitet
- cykel inkl. hjälm

Socialtjänstens insatser ska syfta till att förhindra att enskilda familjer blir bostadslösa, och socialtjänsten ska då särskilt värna om familjer i bedömningen om matpengar i nödsituationer. Om det finns barn i familjen ska i samband med bedömningen om nödsituation föreligger särskilt utredas hur barnets/barnens situation påverkas om bistånd inte beviljas. Handläggaren ska ta reda på om familjen/barnet har kontakt med annan handläggare inom socialförvaltningen, och barnets situation ska utredas utifrån familjens ekonomiska situation.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 2 kap 1 § SoL föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grund ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt.

Jämställdhetsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd, och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom nämndens alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd, och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egen

försörjning, ska kvinnor och män erbjudas en likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån sina behov och förutsättningar.

Även flickor och pojkar ska bedömas på ett likvärdigt sätt när det gäller beslut som berör barnen. Socialtjänsten ska vara särskilt uppmärksam på att både flickor och pojkar ska ha samma möjligheter till bland annat fritidsaktiviteter.

Brottsoffer och våld i nära relation

13 kap 1 § SoL finns en bestämmelse om socialtjänstens stöd till brottsoffer. Bestämmelsen gäller alla brottsoffer och deras anhöriga. Personer utsatta för våld i hemmet bör särskilt uppmärksammas. Barn som bevittnat våld ska särskilt uppmärksammas, och anmälan ska ske till mottagare på barn och unga.

Personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp kan ha upprepat behov av exempelvis akut bistånd från socialtjänsten. Ofta är en del av behovet ekonomiskt och kan gälla oplanerade och brådskande utgifter för vardagliga behov. Att en person utsatts för våld behöver inte automatiskt betyda att den vanliga biståndsbedömningen ska sättas ur spel. Hur kommunen ska hantera detta måste bedömas från fall till fall, men styrs övergripande av riktlinjer och rutiner.

I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma behov av hjälp som kan finnas i bidragshushållen i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld. Vid bedömning av rätten till bistånd i form av exempelvis skyddat boende får den våldsutsattas ekonomi inte vara avgörande för om behövliga insatser ska beviljas eller ej. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ska däremot alltid behovsbedömningen kompletteras med en ekonomisk prövning, d v s utreda om den våldsutsatta själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose dennes behov.

Det kan finnas skäl att beräkna kostnaderna till en högre nivå än riksnormen, till exempel om den enskilde har tillfälligt högre kostnader för livsmedel, kläder, skor etc, behov av att flytta till annan bostad som beror på att hen varit utsatt för brott.

Att hänvisa till den sammanboendes försörjningsskyldighet är olämpligt i det akuta skedet. Vid handläggningen av ekonomiskt bistånd utgörs samhörigheten i paraplysystemet av hushållet, det vill säga både kvinnan och mannen, och i samband med familjevåld är det lämpligt att i stället lägga upp en separat akt för kvinnan respektive mannen.

Principer för handläggningen

Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tro på människans egna resurser. Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde. Det ska finnas personal tillgänglig för att svara på frågor och göra en akut bedömning.

Handläggningen ska bedrivas skyndsamt och utredningen inte göras mer omfattande än vad som krävs för bedömningen av om det föreligger rätt till bistånd samt vilket bistånd som ska beviljas.

Alla händelser av betydelse, faktiska omständigheter och åtgärder som görs i individärenden ska fortlöpande och utan oskäligt dröjsmål dokumenteras i personakt. Beslut som fattas ska vara tydliga och väl motiverade samt meddelas den enskilde så snart som möjligt. Alla beslut som går den enskilde emot, helt eller delvis, är överklagningsbara och ska meddelas skriftligt samt förses med besvärshänvisning.

Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas. Handläggaren är ansvarig för att se till att den sökande får information och beslut på ett sätt som gör att den enskilde kan förstå villkor och motivering.

Avgörande för väntetiden vid nybesök är hur angeläget behovet är, väntetiden bör dock inte överstiga två veckor. Vid nyansökan ska handläggningstiden uppgå till maximalt en vecka efter att en komplett ansökan inkommit.

Arbetslinjen ska gälla. Målet är att kommuninvånarna i första hand ska kunna försörja sig genom arbete och vid behov stöttas för att klara detta. Alla som söker ekonomiskt bistånd ska ha en individuell handlingsplan och regelbundet träffa sin handläggare. Handlingsplanen ska uppdateras vid behov.

Behov som kan uppstå när enskilda behöver bistånd under lång tid ska uppmärksammas och följas upp, särskilt om barn berörs. Hembesök ska göras om samtycke lämnas till detta.

En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras. Hur verksamheten internt organiserar sitt arbete ska inte ha någon betydelse för den enskilde. Finns det behov av flera typer av bistånd är det förvaltningens sak att samordna allt bistånd som ges.

Handläggningen ska följa de handläggningsrutiner som finns i verksamheten. Vägledning kan även inhämtas från *Socialstyrelsens allmänna råd* och *Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd*.

Allmänt om uppdraget

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag:

- att hjälpa, stödja och motivera människor att finna vägar till självförsörjning
- att pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden

Hjälp till självförsörjning

Arbetslinjen ska gälla. Enskilda ska kunna försörja sig genom arbete, och vid behov stöttas för att klara detta. Arbetslinjen innebär att individens förmågor sätts i fokus, snarare än oförmågor. Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Därför blir verksamhetens främsta uppgift att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar. Enskilda kan inte välja att leva på bidrag framför att ta ett arbete. Den som inte kan arbeta ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras att ansöka om sjukersättning.

Den enskilde ska erbjudas relevanta insatser och ställas inför krav på motprestationer utifrån sina förutsättningar. Verksamma insatser ska tillhandahållas både för att rehabilitera icke arbetsföra personer och för att stärka arbetsföra personers anställningsbarhet och återinträde på arbetsmarknaden. Krav på deltagande i en viss aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av den biståndssökande behov och förmåga.

De insatser som ska erbjudas är beroende av vilket hinder för självförsörjning den enskilde har. Förutsättningar ska skapas för den enskildes inflytande och delaktighet i planeringen, där fokus ska ligga på att undanröja försörjningshindret och på den snabbaste vägen till egen försörjning. Detta innebär att individen kan få välja bort en önskad insats till förmån för ett enkelt arbete, då individens egna möjligheter till försörjning alltid ska gå först.

Det är viktigt att familjer som är nyanlända till Sverige snabbt skaffar sig egen försörjning då forskning visar att barn i familjer med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar i sina liv än barn i bidragstagande familjer.

Handlingsplan

En individuell handlingsplan ska upprättas i samtliga ärenden som gäller ekonomiskt bistånd.

Handlingsplanen ska upprättas tillsammans med den sökande, om det är två sökande upprättas en plan för var och en, och utgå från den enskildes nuvarande situation. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för genomförande och uppföljning. Genom planen tydliggörs, både för den enskilde och för socialtjänsten vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur.

Planen ska innehålla följande:

- en beskrivning av den enskildes sociala förhållanden, erfarenheter och resurser samt behov.
- mål och eventuella delmål
- planering för att nå målet
- syftet med insatsen
- när och var uppföljning ska ske

I planen ska även eventuella överenskommelser nedtecknas. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd krävs det att handlingsplanen följs. Eventuella avsteg från handlingsplanen ska göras i samråd med ansvarig handläggare. Om planen inte följs kan avdrag göras eller så kan rätten till bistånd, enligt 12 kap 1 § SoL, ifrågasättas.

Prövning av rätten till ekonomiskt bistånd

Arbetet med ekonomiskt bistånd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättssäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. Prövningen av rätten till bistånd görs i flera steg och en individuell behovsprövning ska alltid göras.

Följande frågeställningar ska utredas:

- Är kriterierna för ekonomiskt bistånd uppfyllda?

En bedömning ska göras av om den enskilde kan anses uppfylla de krav som kan ställas på henne eller honom i syfte att uppnå självförsörjning.

- Kan behovet tillgodoses på annat vis?

Annat vis kan vara genom exempelvis försörjningsskyldig sambo/make/maka, genom inkomster eller tillgångar, genom socialförsäkringsförmåner, studiestödsformer eller andra ersättningar. I vissa fall ska behovet tillgodoses genom andra huvudmän så som Försäkringskassan, Migrationsverket eller Kriminalvården.

- Vilket bistånd ska beviljas?

Utöver riksnormen som fastställs av riksdagen ska, med utgångspunkt från lagen och kommunens riktlinjer, en bedömning göras av vilket behov som föreligger och vad som är en skälig levnadsnivå för den enskilde.

Förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd

Arbetsföra

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde aktivt medverka till en förändring av sin situation, utifrån sina egna förutsättningar. För den som är arbetsför innebär det att den sökande ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Sammanfattat innebär detta att den enskilde är inskriven på Arbetsförmedlingen, aktivt söker arbete samt vid behov deltar i arbetssökarverksamhet, praktik, av kommunen ordnad arbetsverksamhet, svenskundervisning eller annan lämplig insats enligt upprättad handlingsplan.

Den som sökt arbete på ett strukturerat sätt under en tid, utan att erhålla arbete, ska erbjudas insatser för att öka den enskildes möjligheter att få arbete.

Personer som saknar arbetsförmåga helt eller delvis

Människor har i regel betydande resurser även då det i många fall finns problem av olika slag. För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl är ett allvarligt missbruk och svår psykisk ohälsa.

Personer som av socialtjänsten bedöms att de av sociala eller medicinska skäl är förhindrade att arbeta har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från andra huvudmän. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska dessa personer medverka till planering i syfte att bli arbetsföra eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

För att arbetsoförmåga ska godkännas vid sjukdom ska den enskilde ha ett relevant och giltigt läkarintyg som styrker oförmåga att arbeta eller delta i aktiviteter. Insatser ska erbjudas i samverkan med vårdcentraler, Försäkringskassan och psykiatrimottagningar.

Personer som på grund av sjukdom inte är arbetsföra och som saknar sjukpenninggrundande inkomst ska ha samma möjligheter till rehabilitering via Försäkringskassan som personer med sjukpenning. Försäkringskassan har ett samordnat rehabiliteringsansvar för personer som beräknas kunna komma i arbete.

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Vid långvarig eller kronisk sjukdom krävs medverkan till att erhålla ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte beviljas vid utlandsvistelse då den sökande inte kan bedömas stå till arbetsmarknadens förfogande vid en utlandsvistelse. Undantagsfall är bland annat en kortvarig resa som inte försämrar möjligheterna till framtida försörjning i Sverige. Det kan undantagsvis också finnas rätt till bistånd under vistelse utomlands om det exempelvis är nödvändigt i samband med sjukdom. Läkarintyg ska alltid kunna uppvisas.

Behovet kan tillgodoses på annat vis

Innan bedömning om rätt till ekonomiskt bistånd föreligger ska det noga utredas om behovet kan tillgodoses på annat vis. Det kan vara genom egna inkomster, andra ersättningar eller tillgångar som den enskilde har att disponera eller lätt kan realisera, till exempel banktillgångar och bilar eller andra fordon.

Den enskilde har i första hand skyldighet att utnyttja alla möjligheter till försörjning innan rätt till bistånd inträder. Det kan till exempel vara att söka andra ersättningar ur socialförsäkringssystemet eller sälja tillgångar som innebär att den enskilde under en period klarar sin försörjning helt eller delvis.

Inkomster

Följande räknas som inkomst vid beräkning av försörjningsstöd:

- inkomst av arbete
- arvoden
- sjukpenning och sjukpenning i särskilda fall inkl. retroaktiv ersättning
- pension
- livräntor
- sjuk/aktivitetsersättning
- försäkringsförmån
- arbetslöshetsförsäkring
- ersättning vid arbetsmarknadsåtgärder
- utbildningsstöd
- studiemedel
- studiebidrag
- etableringsstöd, etableringsersättning, etableringstillägg, bostadsersättning
- föräldrapenning (även garantibelopp)
- barnbidrag, flerbarnstillägg
- underhållsstöd
- bostadsbidrag
- överskjutande skatt
- vårdbidrag (den del som beskattas)
- anhörigersättning
- assistansersättning (den del som beskattas)
- ersättning genom arbetsmarknadsförsäkring, t ex AMF, TFA
- övriga inkomster, t ex arv, vinster
- stipendier (beroende på ändamål)
- fonder (beroende på ändamål)
- försäkringsersättning och ek skadestånd av inkomstförlust
- ideella skadestånd
- ersättning till steriliserade i vissa fall, överstigande 175 000 kronor
- socialförsäkringsförmån m m för neurosedynskadade, överstigande 500 000 kronor
- ersättning p g a övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall, överstigande 250 000 kronor
- övriga kontoinsättningar

Följande inkomster ska inte medräknas vid beräkning av ekonomiskt bistånd:

- 25 procent av nettoinkomsten vid anställning och beslut om jobbstimulans
- merkostnadsersättning
- vårdbidrag, den del som inte beskattas
- behov- och inkomstprövat tillägg inom studiebidragsformen för ungdomar boende i föräldrahemmet

- överskjutande skatt som omhändertagits av Kronofogden
- försäkringsersättning och skadestånd för ekonomisk förlust (dock ej inkomstförlust)
- ersättning för steriliserade i vissa fall, belopp som understiger 175 000 kronor
- socialförsäkringsförmån m m för neurosedynskadade, belopp som understiger 500 000 kronor
- ersättning p g a övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall, den del som understiger 250 000 kronor

Tillgångar

Vid bedömning av om den enskilde kan tillgodose sitt behov genom egna tillgångar bör endast sådana tillgångar beaktas som den enskilde faktiskt kan förfoga över eller få tillgång till.

Vuxna

Kontanter, banktillgodohavanden eller lätt realiserbara tillgångar (t ex aktier, obligationer, fordon) ska i första hand användas för den enskildes försörjning och livsföring i övrigt. En pensionsförsäkring som inte kan återopas ska inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd. Det kan även finnas andra situationer där mindre banktillgodohavanden ska borträknas, som t ex boendekostnader.

Barn och ungdomar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Däremot kan förekomsten av tillgångar hos barn beaktas när det gäller barnets del av det ekonomiska biståndet eller om en ansökan om ekonomiskt bistånd avser ett barn.

Barn och ungdomar kan, så länge föräldrars försörjningsansvar råder, ha ett sparbelopp om maximalt 15 procent av prisbasbeloppet utan att detta ska läggas till grund för bedömningen av behovet för en i övrigt biståndsberättigad familj. Överstiger sparmedlen detta belopp ska den överskjutande delen endast beräknas för uppehälle för det barn/ungdom det berör.

Minderårigs tillgångar som förälder inte kan förfoga över bör inte påverka en förälders rätt till ekonomiskt bistånd. Detta gäller t ex bankmedel som står under överförmyndarens kontroll, om överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag.

Barn eller ungdomars arbetsinkomst eller inkomst från barnpension kan inte användas till föräldrar eller syskons försörjning, utan endast till levnadsomkostnader för den inkomsten avser. Hemmavarande ungdom får tjäna motsvarande ett prisbasbelopp utan att detta ska räknas som en inkomst. Överstigande belopp får medräknas som inkomst, enbart för den som inkomsten avser.

Innehav av fordon

Ekonomiskt bistånd kan i princip inte beviljas till sökande som innehar bil (gäller även mc och släp), utan att krav på avyttring ställs. Rådrom kan lämnas med högst en månad för avyttring. Inkomsten från en försäljning ska alltid medräknas vid beräkning av ekonomiskt bistånd.

Undantag

I följande fall ska bilinnehav upp till ett värde av ett prisbasbelopp godtas:

- Bilen är en förutsättning för att den enskilde ska kunna ta sig till och från sitt arbete, arbetsmarknadsåtgärd eller att den behövs i arbetet.
- Bilen är köpt med lån och det står klart att det inte medför förtjänst att den säljs.

- Den enskilde är av medicinska eller sociala skäl i behov av en bil, t ex en förälder som behöver bil för att kunna umgås med sitt barn eller köra barnen till förskolan eller dylikt då det saknas andra kommunikationsmedel.
- Behov av bil finns p g a risk att bli utsatt för våld i nära relation.

I vissa fall bör byte till en billigare bil kunna aktualiseras. Högsta godtagbara värde på bilen ska i normalfallet inte överstiga ett prisbasbelopp. Om den enskilde på grund av funktionshinder har en specialanpassad bil bör denna godtas oavsett värde. I övriga fall skall bilar vars värde överstiger ett prisbasbelopp avyttras oavsett lånebild på bilen. Skäligt rådrum är en månad.

Fritidshus

Ekonomiskt bistånd till personer som äger fastighet, eller andel av fastighet, bör i princip inte beviljas i annat än akuta situationer eller under den tid som behövs för att sälja fastigheten, dock högst tre månader. Fastigheten ska omgående lämnas till mäklare för försäljning. Om det finns särskilda skäl så som fel säsong, tvist i samband med försäljning etc, kan rådrum för försäljning förlängas. *Bistånd beviljas mot återbetalning.* Även del i fritidshus ska räknas som en realiserbar tillgång såtillvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning.

Bankmedel, aktier, obligationer etc

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas sökande som har tillgångar i form av kontanta medel eller värdepapper. Undantag kan göras för personer med sjukersättning som uppbär kompletterande bistånd, om de uppbär bistånd under en längre tid t ex på grund av en hög hyra och inte bedöms kunna flytta. Dessa kan inte förbättra sin ekonomi och på sikt bygga upp en egen reserv för oförutsedda utgifter på samma sätt som personer utan bestående funktionshinder.

Det är viktigt att i varje enskilt fall göra en helhetsbedömning och bland annat ta hänsyn till följande:

- om personens hjälpbehov bedöms bli kort- eller långvarigt
- vad som kan anses vara skäligt
- vilka konsekvenser det kan få om den enskilde inte får det sökta biståndet

Om behovet av ekonomiskt bistånd bedöms överstiga tre sammanhängande månader, eller om det finns andra särskilda skäl, bör även möjligheten att realisera andra tillgångar påverka nämndens bedömning av rätten till bistånd. Det kan till exempel handla om att sälja en fritidsfastighet, värdefull konst och antikviteter som inte kan hänföras till kategorin bruksföremål. En tillgång bör endast påverka rätten till bistånd om den har ett betydande värde och om överskottet vid en försäljning motiverar åtgärden.

Avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd

Om den sökande inte bedöms uppfylla förutsättningarna för rätten till ekonomiskt bistånd ska ansökan avslås. Efter bedömning i det enskilda fallet kan reducerat bistånd beviljas för att tillgodose basala behov så som mat och hyra för att ge sökande möjlighet att reda upp den omedelbara situationen.

Ett avslagsbeslut innebär oftast att den sökandes livsvillkor påverkas, och även när ansökan helt avslås, eller delvis, bör alla lämpliga insatser och stöd till egenförsörjning sättas in.

Nödprövning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om den sökande hävdar att en nödsituation föreligger. Efter bedömning i det enskilda fallet kan akut bistånd tillfälligt beviljas för att tillgodose de mest nödvändiga behoven så som mat och bostad, för att ge sökande möjlighet att reda upp den akuta situationen.

Akut bistånd i form av matpengar kan beviljas vid två olika situationer:

- Sökande är inte berättigad till bistånd på grund av olika orsaker, men står trots det utan pengar till mat.
- Sökande har erhållit bistånd enligt riksnorm, eller har haft egna inkomster motsvarande norm, men står av olika orsaker utan pengar till mat. Bistånd utöver riksnormen kan beviljas efter beslut av enhetschef.

Följande överväganden ska alltid göras vid ansökan om akut bistånd:

- Föreligger en akut nödsituation?
- Finns det barn i hushållet?
- Finns det sjukdom hos sökande som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får ekonomisk hjälp?
- har sökande medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för situationen?
- Känner sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har sökande fått information om dessa?
- Kan sökande få hjälp från underhållsskyldig?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

Akut bistånd till hushåll som regelmässigt har inkomster över riksnormen ska beviljas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller om den sökande bedöms vara förhindrad att själv ta ansvar för sin ekonomi och sin livssituation.

Vid bedömningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet, och deras situation ska särskilt uppmärksammas. Föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska föräldraansvar som föräldraskapet innebär och utgångspunkten att det är föräldrarna, som inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser, har huvudansvaret att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet.

Om behovet av akut bistånd är upprepat och det finns barn i hushållet ska särskilt uppmärksammas om behovet kan vara ett uttryck för att det kan finnas anledning till oro för barnets hälsa och utveckling.

Vid nödprövning över riksnorm mer än två gånger under en tolv månaders period ska en fördjupad utredning göras och eventuell anmälan göras till överförmyndarnämnden.

Noggrannhet vid handläggningen

Handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt registrering i verksamhetssystemet.

Förebygga felaktiga utbetalningar

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. Det kan uppstå till följd av att den sökande medvetet

lämnar oriktiga uppgifter, genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet, eller genom brister i ärendehantering. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller samt genom noggranna kontroller.

Uppgifter som alltid ska kontrolleras är:

- identitet och medborgarskap
- boende, folkbokföring
- vårdnadshavare för barnen i hushållet
- om personen är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen
- kontroller av inkomster och tillgångar, t ex bilinnehav, fastigheter, banktillgångar

Rapporter har visat på några omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar, och som särskilt bör uppmärksammas:

- att sökande egentligen är sammanboende
- att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i landet
- att den sökande samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd i en annan kommun
- att den sökande har inkomster av "svartarbete" eller undanhåller tillgångar

Det mest kostnadseffektiva är att göra nödvändiga kontroller redan innan beslut om utbetalning fattas. I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag. Om det finns anledning att anta att ett bidragsbrott har begåtts i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd ska en polisanmälan göras.

EKONOMISKT BISTÅND

Ekonomiskt bistånd definieras i 12 kap 7 §. Ekonomiskt bistånd består av två delar: riksnormen och övrigt försörjningsstöd som utges för skäligen kostnader för regelbundet återkommande behovsposter.

Riksnorm

Den del av det ekonomiska biståndet som utgör den s k riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar. Riksnormen fastställs av riksdagen och är den samma för hela landet. Riksnormen grundar sig på Konsumentverkets prisindex och konsumentundersökningar, och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller.

Följande poster ingår i riksnormen:

Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsrik fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillagas hemma. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av allt matbröd. Hänsyn har tagits till att ensamhushåll beräknas ha en något högre kostnad eftersom det kan bli dyrare med mindre förpackningar.

Kläder och skor

Avser täcka det vardagliga behovet av kläder och skor under hela året. Även kostnader för skoreparationer och viss kemtvätt ingår samt vissa tillbehör som paraply, armbandsur och väskor. Ryggsäckar för barn och skolungdomar ingår.

Lek och fritid

Avser sådana aktiviteter som det är rimligt att få tillgång till. Aktiviteterna gäller både inom- och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t ex gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, dansa eller gå på diskotek och besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning samt skridskor. För yngre barn beräknas cykel och skridskor kunna inköpas begagnat.

Barn- och ungdomsförsäkring

Denna post ingår endast i normen för barn och ungdom.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien, t ex tvål, tandkräm, blöjor och mensskydd. Även produkter som t ex ej receptbelagd medicin, plåster och solskyddsmedel ingår. Kostnaderna innefattar även hårklippning. Kostnad för preventivmedel ingår ej, utan beviljas utöver normen.

Förbrukningsvaror

Avser varor som behövs för rengöring av bostaden och vård och skötsel av kläder och skor. T ex disk- och tvättmedel, dammsugarpåsar, glödlampor och skokräm.

Dagstidning, telefon m m

I denna post ingår kostnader för en helårsprenumeration på en dagstidning samt kostnad för mobiltelefon. Posten innefattar även vissa kostnader för att skicka brev. Tidigare ingår TV-avgift, denna är nu inkomstbaserad och regleras via skatten. Den som saknar inkomster betalar ingen TV-avgift.

Förhöjning av normen

Om det i enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning, vårdbidrag eller underhåll.

Bland annat motiverar följande skäl en höjning av normen:

- Merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar

Skälet till behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Det ska framgå av intyget hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg görs enligt Konsumentverkets beräkningar av merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar. Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I den fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

Reducering av normen

Om det är uppenbart att den enskilde inte har vissa kostnader som ingår i det ekonomiska biståndet, eller att denne inte använder biståndet till avsett ändamål, exempelvis vid skadligt bruk/beroende, kan biståndet reduceras avseende de kostnader som den enskilde ej bedöms ha.

Skäliga kostnader utöver norm

Vid behov ska skäliga kostnad för följande budgetposter ingå i det ekonomiska biståndet. Vid tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd ska den sökandes tidigare och väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter, med undantag för boendekostnad.

Advokatkostnader

Huvudregeln är att den enskilde i första hand ska nyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller till exempel för tvister avseende vårdnad och underhåll, men inte för tvister som gäller äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållande eller bodelning.

I vissa fall kan rättshjälp beviljas från staten om det finns behov av mer omfattande insatser av ett juridiskt ombud. Hjälpen prövas utifrån den enskildes ekonomi och är numera avsevärt begränsad. Ekonomiskt bistånd avseende rättshjälp (och självrisk) kan utgå vid äktenskapsskillnad i frågor om vårdnad och umgänge med barn *om det finns eller har funnits våld* inom familjen.

Kostnad för rättshjälp kan beviljas efter beslut av enhetschef med max 50 procent av prisbasbeloppet per år.

Arbetsresor

Bistånd till busskort beviljas om behov av resa föreligger för att kunna arbeta eller för att kunna delta i regelbundna aktiviteter för att förbättra sina möjligheter till arbete. Personer som bor inom rimligt gång- eller cykelavstånd beviljas i normalfallet inte busskort. Beträffande rimligt avstånd bör 3 kilometer tjäna som utgångspunkt.

I vissa fall kan kostnader för biltransporter beviljas. Detta gäller då det inte finns allmänna kommunikationer eller om bilkörning innebär en tidsvinst på minst två timmar per dag. Bilkostnader ersätts med Skatteverkets skattefria del, 25 kronor per mil för egen bil. I detta belopp ingår alla kringkostnader för bil.

Kom ihåg att för personer som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program via Arbetsförmedlingen kan ansöka hos AF för den del av resekostnaderna som överstiger vad normal dagpendling kostar.

Avgift till a-kassa och fackförening

Bistånd för avgift till a-kassa och fackförening beviljas med det faktiska beloppet. Den sökande ska dock innan beslut om bistånd fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift.

Begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas inkomster och tillgångar. Med försörjningsskyldiga avses föräldrar till minderåriga barn/skolungdom samt efterlevande make/maka/partner. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Vid bedömning av försörjningsskyldigas betalningsförmåga prövas denna mot gällande norm för ekonomiskt bistånd. Eventuella försäkringar ska tas i beaktande.

Begravningskostnader ska som huvudregel endast beviljas vid ansökan från dödsbodelägaren eller från den som är försörjningsskyldig för den avlidne. Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet avräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad, även eventuell kommande skatteåterbäring. Återkrav ska upprättas mot tillgångar som kan visa sig senare så som skatteåterbäring. För begravning beviljas max 50 procent av gällande prisbasbelopp för skäliga kostnader som kan styrkas.

Kostnader som godkänns är: grundtjänster från begravningsbyrån (riktvärde: 25 procent av prisbasbeloppet), d v s kista med enkel dekoration, bisättning (i bisättning ingår normalt svepning och kistläggning, utkörning av kista till bårhus, bärare vid bisättning och transport av kistan till kyrkogårdsförvaltningens kapell), urna samt representant vid begravningen, gravsten/inskription på befintlig gravsten (riktvärde: 15 procent av prisbasbeloppet). Officiant vid borgerlig begravning räknas in i godtagbara kostnader.

Bistånd beviljas ej för kostnader som ingår i begravningsavgiften, d v s förvaring av kistan hos kyrkogårdsförvaltningen, lokal med eller utan religiösa symboler för begravningsceremoni, kremering, gravöppning, gravplats för kista eller urna under 25 år, gravsättning, alternativ spridning eller nedgravning av aska i minneslund samt transport av kista från begravningsceremonin.

Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne på annan ort eller utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd. Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på en utlandsresa är det antingen personens hem- eller reseförsäkring, eller de anhöriga som får stå för kostnaden för hemtransporten till Sverige. Om försäkring saknas eller de anhöriga inte ha ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport hjälper svenska ambassaden till att ordna en enkel, värdig begravning i det aktuella landet.

Avliden som omfattas av lag om asylsökande m fl (LMA)

Personer som omfattas av LMA har inte rätt till ekonomiskt bistånd enligt SoL. Begravningskostnader för asylsökande är Migrationsverkets ansvar.

Boendekostnader

Boendekostnaden uppräknas varje år med samma procentsats som det kommunala bostadsbolaget Valbohem AB uppräknar sina hyror efter hyresförhandlingar. Se beloppsbilaga.

Hyrorna enligt tabellen i beloppsbilagan är inklusive uppvärmning och bedöms vara vad en låginkomsttagare i kommunen kan kosta på sig. Om behovet av bistånd är temporärt (max tre månader) finns orsak att bevilja den faktiska boendekostnaden under max tre månader om den inte bedöms vara oskäligt hög. Är bedömningen att behovet av bistånd kommer att vara längre än tre månader ska klienten meddelas så kallat rådrum. Efter att detta rådrum passerat kan endast högsta godtagbara boendekostnad beviljas enligt beloppsbilagan. Klienten ska skriftligen informeras om rådrummet och om vad det innebär. Rådrummet kan förlängas om särskilda skäl föreligger.

Hushållsel

Avseende förbrukning av hushållsel (kWh) för lägenhet kan förbrukning beviljas enligt beloppsbilaga.

Vid kallhyra beviljas elkostnad upp till högsta godtagbara boendekostnad enligt beloppsbilaga. Utöver detta beviljas hushållsel enligt beloppsbilaga där godtagbar elförbrukning för hushållsstorlek anges. Om den totala boendekostnaden, inklusive el, överstiger socialnämndens riktlinjer ska rådrum lämnas under fyra månader, därefter ska enbart högsta godtagbara boendekostnad beviljas om inte särskilda skäl finns.

Egen fastighet, hus eller bostadsrätt

Bostadsrätt eller villa är en realiserbar tillgång om den genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet bedöms bli långvarigt, mer än tre månader, kan detta utgöra skäl för försäljning av bostaden. Krav ska då ställas att bostaden lämnas till mäklare för försäljning. I övrigt gäller vad som ovan sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det.

Sökande ska alltid uppmanas att ansöka om skattejämkning för räntekostnaden innan ekonomiskt bistånd utbetalas.

Bostadsrätt

Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen samt max 70 procent av räntan för eventuella bostadslån, övriga 30 procent har sökande möjlighet att göra skatteavdrag för. Observera att om sökande inte betalar skatt så saknas möjlighet till så kallad jämkning. Amorteringskostnader ska inte i något fall beviljas då dessa utgör kapitalbildning.

Villa

I boendekostnaden för villa ingår tillsammans med räntan eventuella kostnader för vatten och avlopp, uppvärmning, sophämtning, sotning, försäkring och tomträttsavgäld. En beräkning för den totala årskostnaden ska göras och fördelas jämnt över året. Detta belopp ska utgöra boendekostnaden per månad vilken beviljas enligt samma riktlinjer som gäller boende i hyresrätt, om sökande i övrigt uppfyller kriterierna för ekonomiskt bistånd. Det innebär att det är den uträknade boendekostnaden som ska beviljas per månad och inte löpande fakturor enligt ovan.

Amorteringskostnader ska inte i något fall beviljas då dessa utgör kapitalbildning.

Andrahandskontrakt

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och högsta godtagbara boendekostnad som vid förstahandskontrakt. Ett giltigt andrahandskontrakt ska alltid uppvisas då socialnämnden inte ska medverka till icke godkänd andrahandsuthyrning.

I kontraktet ska hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, bostadens storlek, hyra samt vad som ingår i hyran framgå. Likaså ska bostadens adress framgå. Sökande ska i normalfallet folkbokföra sig på adressen även om det är fråga om en kortare hyrestid.

Inneboenderum

Vad som anges i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Hyra för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig. Vid bedömning av skälig kostnad ska kostnaden för studentrum eller rum på hotellhem som huvudregel vara vägledande. Hembesök ska som huvudregel göras för att kontrollera avtalets riktighet och att den sökande kan anses vistas i kommunen. Sökande ska vara folkbokförd på adressen.

Delad lägenhet

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller riktlinjerna för inneboende. Vid prövning av ekonomiskt bistånd när sökande delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i bostaden, inklusive barn. Delad hyra förutsätter att sökande står med på hyreskontraktet.

Vuxet hemmaboende barn

Vuxet barn som avslutat skolgång men som inte tidigare betalat hyresdel till föräldrarna är som huvudregel inte berättigad till bistånd för hyresdel. Undantag kan göras när den unge är medlem i en familj som uppbär ekonomiskt bistånd eller som annars skulle bli i behov av det. Hyresdelen som då kan beviljas ska motsvara det belopp som föräldern förlorar på grund av att den unge bor kvar hemma. Bistånd till hyresdel kan också utgå om kvarboendet gör att föräldrarna tvingas bo kvar i en större bostad än de annars skulle ha gjort. Då krävs att föräldrarna kan uppvisa att de har ett annat billigare alternativ.

Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Hyresdel beviljas om den sökande tidigare en period själv har betalat en hyresdel hos föräldrarna. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och ha varit av minst tre månaders sammanhängande varaktighet.

Hyresdelen beräknas enligt Socialstyrelsens andelsberäkning:

Kök=1 andel, övriga rum=2 andelar

Exempel: En person disponerar 1 sovrum i en lägenhet med 3 r o k. Hyran är 6 000 kr/mån.

Kök=1 andel

Vardagsrum samt två sovrum=6 andelar

Totalt 7 andelar

$6\,000/7 = 857$ kr

$857 \times 2 = 1\,714$ kr

Hyresdelen blir 1 714 kr/mån och ska bedömas som totalhyra. Inga övriga utgifter kopplade till boendet, så som el, ska beviljas.

Förälder boende hos barn

Endast om bostaden har införskaffats för att föräldern ska få plats och boendekostnaden då ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Hyresdelen beräknas då enligt Socialstyrelsens andelsberäkning enligt ovan.

Unga vuxna utan inkomst som tecknat hyresavtal

Hemmaboende unga vuxna har inte någon ovillkorlig rätt till bistånd i syfte att bereda dem ett eget boende. HFD har gjort bedömningen att rätt till bistånd föreligger först om ett eget boende är nödvändigt för att de ska vara tillförsäkrade en skälig levnadsnivå (RÅ 1997 ref 79). HFD har inte angett någon övre gräns för hur länge man kan anse att det är skäligt att bo kvar i sitt föräldrahem.

Tillfälligt boende/övriga boendeformer

Med tillfälligt boende/övriga boendeformer avses tredjehandskontrakt, campingboende, vandrarhem, billigare hotell, hyra av stuga, husvagn, båt, inneboende hos person som har andrahandskontrakt etc. Bistånd till boendekostnader i dessa fall ska beviljas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda några alternativ.

Beslut om tillfälligt boende ska bedömas vara en insats och dokumenteras enligt rutin för insatser.

Hyresdeposition

Deposition kan beviljas till personer som har stora svårigheter att erhålla bostad utifrån låga inkomster eller skulder. Deposition kan beviljas med max tre månadshyror efter beslut av enhetschef.

Om förutsättningar finns ska biståndet beviljas mot återbetalning enligt 33 kap 2 § SoL.

Bredband/Internet

Kostnad för internetuppkoppling innefattas inte av riksnormen. Tillgång till internet i hemmet anses i regel som nödvändigt för att uppnå en skälig levnadsnivå. Sökande ska kunna uppvisa underlag för kostnaden. Det billigaste tillgängliga alternativt för adressen kan beviljas.

Tänk på att i vissa fall kan kostnad för bredband ingå i boendekostnaden alternativt faktureras från elbolaget.

Hemförsäkring

Alla som ansöker om ekonomiskt bistånd ska informeras om vikten av att ha en hemförsäkring med grundläggande skydd samt uppmanas att skaffa en sådan om det saknas.

I de fall den sökande har års-, halvårs- eller kvartalsbetalningar ska denne uppmanas att begära månadsbetalningar. Möjlighet till nedsatt premie genom fackförbund ska beaktas. Kostnad för extraförsäkringar i form av allrisk, "drulle" etc beviljas ej då de ej ingår i grundförsäkring. Alla som är folkbokförda på samma adress och ingår i hushållsgemenskap täcks i bostadsinnehavarens försäkring. Inneboende täcks ej av bostadsinnehavarens försäkring och ska uppmanas att skaffa egen hemförsäkring. Tänk på att hemförsäkring kan ingå i fackavgiften. Hemförsäkring kan bli dyrare för en person med skulder hos Kronofogden.

Bistånd beviljas enligt tabell i beloppsbilaga för grundläggande försäkring som innefattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Självrisk är en godtagbar kostnad.

Diskmaskin

Bistånd till diskmaskin beviljas endast om det finns ett medicinskt behov som är styrkt med läkarintyg, och behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning eller annan boende i hushållet. Om tillval redan finns ska dessa beviljas om totalkostnaden inte överstiger högsta godtagbara boendekostnad.

Flyttkostnader

Bistånd till flyttkostnader kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i motsvarande nivå. Flyttning bör alltid ske i samråd med socialtjänsten för att bistånd ska kunna beviljas.

Vid ansökan om flyttkostnader ska socialtjänsten utreda om det föreligger särskilda skäl att bevilja kostnader för flytten. Behovet av att flytta ska vara motiverat av hälsoskäl eller sociala omständigheter som att sökandens möjligheter att bli självförsörjande genom flytten skulle öka eller att flytten skulle medföra att sökandens boendekostnader skulle minska.

Den sökande ska i första hand ombesörja flytten själv. Kostnaden beviljas i första hand, mot uppvisande av kvitto, för hyra av släpkärra eller mindre lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. Endast om särskilda skäl finns beviljas kostnaden för flyttfirma. Om den sökande inte på egen hand kan ombesörja flytten kan bistånd beviljas av enhetschef med 25 procent av prisbasbeloppet. Bistånd till kostnad för flytt utanför Norden beviljas inte. Innan bistånd till flyttkostnader beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden har sagts upp.

Ekonomiskt bistånd utgår inte till kostnad för flyttanmälan med eftersändning i och med att adressändring kan göras kostnadsfritt på Skatteverket. Myndigheter uppdateras automatiskt på den nya adressen, liksom flertalet företag.

Färdtjänstavgift

För färdtjänst beviljas som huvudregel grundavgiften. Busskort beviljas inte samtidigt. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

Förebyggande/rehabiliterande insatser

Förebyggande/rehabiliterande insatser kan beviljas om särskilda skäl föreligger. Dessa insatser kan beviljas av enhetschef med högst 25 procent av prisbasbeloppet per person och år.

Förskoleverksamhet och barnomsorg: avgifter

Bistånd till avgift för förskoleverksamhet, skolbarnomsorg (åk 1–3) och öppen fritidsverksamhet (åk 4–6) beviljas sökande som uppbär ekonomiskt bistånd. Detta gäller även enskilt anordnad verksamhet om avgiften är i nivå med kommunens avgifter.

OBS! Kontrollera att sökande har lämnat rätt inkomstuppgifter till avgiftshandläggaren.

Glasögon eller kontaktlinser

Sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon samt vad som ingår i begärt pris. Kostnad för bågar kan beviljas med 1,5 procent av prisbasbeloppet. Kostnad för glas beviljas med faktiskt kostnad.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, så som färgade eller extra tunna glas, beviljas ej om behovet inte är styrkt av läkarordination. Den extra kostnaden godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer med avtagande synskärpa, s k ålderssynthet, beviljas ej. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Kostnad för kontaktlinser godtas om det är enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg eller intyg från optikern.

När det gäller barn är det viktigt att ta hänsyn till extra kostnader kring ytbehandling av glas samt försäkring.

Västra Götalandsregionen lämnar bidrag för kostnad för glasögon eller kontaktlinser till barn som är 0–19 år beroende på vilken styrka som ordinerats på glasen. Barn 0–7 år ska först undersökas av ögonläkare.

Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd beviljas som regel inte till kostnaden för hemtjänstavgift. Utgångspunkten är att kommunens avgifter för hemtjänst, tillsammans med kommunala avgifter för hälso- och sjukvård, inte får uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte har tillräckligt med pengar för sina personliga behov. Det innebär att en avgift inte får fastställas till ett så högt belopp att behov av ekonomiskt bistånd uppstår. Den enskilde ska alltid ha ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, det s k förbehållsbeloppet.

Om en person som betalas hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften.

Görs beräkning för bedömning av bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå utgör hemtjänstavgiften en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen.

Hemutrustning

Det finns ingen allmän rätt för den som får en bostad och har dålig ekonomi att få ekonomiskt bistånd till grundutrustning av bostaden. De flesta får därför hänvisas till att klara av situationen på det sätt som människor i allmänhet gör, d v s genom planering, sparande, lån, gåvor etc (Socialstyrelsen, 2013).

För att kunna bedöma behovet av ekonomiskt bistånd till hemutrustning ska det i regel göras ett hembesök. Hembesöket genomförs efter samtycke från den sökande. Följande ska övervägas:

- är behovet akut och nödvändigt för att sökande med kort varsel ska kunna flytta in i en anvisad bostad?
- kommer sökande inom en rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning?
- vilka möjligheter har sökande haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning?
- om behovet av bistånd är föranlett av en orsak som kan täckas av hemförsäkringen ska detta prövas i första hand.
- när det gäller barnfamiljer ska beaktas om särskilt behov finns hos barnen. Vilken hjälp kan den sökande få av sitt nätverk?

Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt sett inte beviljas bistånd till grundutrustning.

Bedömningen av den enskildes framtida ekonomi är i sammanhanget viktig. I de fall hjälpbehovet kan bedömas vara kortvarigt kan bistånd beviljas med de delar av en hemutrustning som är absolut nödvändiga för en fungerande vardag. För studerande vid gymnasial eller eftergymnasial utbildning får det oftast anses skäligt med boende i möblerat studentrum eller inackorderingsrum.

För utsatta grupper måste en mer generös bedömning göras, t ex för vissa skilsmässofamiljer med barn.

Vid långvarigt behov av ekonomiskt bistånd eller för särskilt utsatta grupper kan efter behovsprövning kostnader för hemutrustning beviljas. Utgångspunkten vid beräkning av biståndet är emellertid alltid den enskildes behov.

Maximalt kan 20 procent av prisbasbeloppet beviljas, oavsett hushållets storlek. Om det bor fler än en person i bostaden beviljas kostnader för säng och sängutrustning för dessa personer utöver maxbeloppet. För ungdomar 18–25 år beviljas max 15 procent av prisbasbeloppet. Hel grundutrustning består av möbler till kök, sovrum och vardagsrum. Dessutom lampor, sängutrustning, handdukar och mattor, städartiklar och dammsugare samt tv/radio och dator. Mikrovågsugn ingår inte i begreppet skälig levnadsnivå.

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning kan vid behov beviljas till sökande med mer än sex månaders behov av ekonomiskt bistånd. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En utredning ska göras av när behovet har uppstått och om behovet hade kunnat tillgodoses vid tidpunkten när det uppkom och om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Se särskild beloppsbilaga för riktpriiser avseende hemutrustning.

Hjälpmedel

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel som t ex hörapparat, batterier etc. om behovet inte kan tillgodoses via regionen eller Försäkringskassan. Skoinlägg är en godtagbar utgift om behovet kan styrkas med läkarintyg. Hjälpmedel kan beviljas efter samråd med 1:e socialsekreterare.

ID-handling

Kostnad för ID-handling ingår i begreppet skälig levnadsnivå varför bistånd till detta i regel ska beviljas om sökande saknar ID-handling. Kostnaden beviljas i regel vid ett tillfälle.

Kostnad för pass eller svenskt medborgarskap beviljas ej då detta är handlingar som inte krävs för att leva i Sverige.

Läkarvård

Kostnad för läkarvård och annan medicinsk behandling inom den allmänna sjukvården bedöms som en godtagbar utgift upp till högkostnadsskyddet. Kostnad för förebyggande vård som mammografi och cellprov är en godtagbar utgift.

Kostnad för vaccination, uteblivet besök, intyg och journalkopia beviljas ej.

Sjukhusvård

Kostnad för sjukhusvistelse beviljas för det belopp som överstiger livsmedelsnormen per dygn.

Annan behandling

Kostnader för naprapatbehandling kan beviljas om behovet av naprapat intygas av läkare, om behovet inte kan tillgodoses genom någon behandling som omfattas av högkostnadsskyddet. Kostnader för naprapatbehandling kan beviljas med upp till sju behandlingar per år.

Intyg från vården

Avgifter för utfärdande av intyg. I lag om allmän försäkring regleras endast avgift för vård på grund av sjukdom och förlossning. I all övrig vård, t ex utfärdande av intyg, ska patienten i princip betala den faktiska kostnaden för åtgärden. Regionen fastställer taxor och deras huvudprincip är att den som begär intyget ska stå för kostnaden. Vissa undantag finns, för intyg till Försäkringskassan tas ingen avgift om kassan begär intyget direkt av läkaren.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för intyg ska beviljas om handläggande socialsekreterare begärt intyget eller om intyget är en förutsättning för fortsatt handläggning av ärendet t ex vid ansökan om sjukersättning eller liknande.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för andra intyg beviljas normalt sett inte. Om ett intyg är en förutsättning för att få eller behålla arbete, t ex förnya körkort för yrkesförare, friskintyg för arbete i livsmedelsindustri eller liknande, kan kostnaden beviljas efter särskild prövning.

Magasineringskostnad

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas den som har löpande bistånd om den sökande inom tre månader kommer att få en ny bostad. Beslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Bedömningen ska även grunda sig på bohagets skick och storlek samt om kostnaden för magasineringen överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag.

Medborgarskap och andra avgifter till Migrationsverket

Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap beviljas inte. Migrationsverkets avgifter för ansökan om uppehålls- eller arbetstillstånd beviljas inte eftersom skyddsbehövande och sökande av humanitära skäl inte behöver betala.

För asylsökande i Sverige och för make, maka eller sambo samt barn under 18 år som vill återförenas med en utlänning som har fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller av humanitära skäl tas ingen avgift ut. Flera stora medborgargrupper och vissa studerande är också undantagna från avgift.

Medicin

Kostnad för medicin enligt recept är en godtagbar utgift under förutsättning att medicinen ingår i högkostnadsskyddet. Sökande ska i första hand hänvisas att betala sin medicin via apotekskonto. Vid avbetalning godkänns fakturaavgiften. Kvitto tillsammans med receptspecifikation ska uppvisas vid ansökan.

Kostnader för preventivmedel beviljas.

Psykologbehandling

Psykologisk behandling ligger under sjukvårdens ansvar och grundar sig på medicinska kriterier. Om sjukvården inte kan tillgodose sjukvårdsbehov genom psykologiska behandlingsinsatser ankommer det på sjukvården att anvisa alternativa sjukvårdsinsatser (prop. 2000/01:80, s. 93).

Huvudprincipen är därför att ekonomiskt bistånd till kostnad för psykologisk behandling inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmsta öppna psykiatriska mottagning.

Undantag kan göras för den som i en krissituation har behov av terapeutiska samtal och inte omedelbart kan erbjudas detta genom vården eller via någon försäkring. Det ska stå klart att behovet är akut och att det kan få svåra konsekvenser för den enskilde om behovet ej tillgodoses. Dessa förhållanden ska vara styrkta med läkarintyg. Bistånd kan i dessa fall beviljas i form av ett begränsat antal behandlingar hos legitimerad behandlare till dess vården kan överta ansvaret för behandlingen. Besked ska inhämtas från vården om när övertagande kan ske, varvid även kostnadsfrågan tas upp.

Ansökan om psykologiska behandlingsinsatser ska prövas av socialnämndens utskott och beviljas under max sex månader i taget.

Resor

Resor

För den som bor utanför centralorten kan fyra resor per månad beviljas för att möjliggöra inköp etc. Om behov av färdtjänst föreligger beviljas en kostnad med max fyra resor per månad.

Sökande som har en regelbunden aktivitet och där aktiviteten ingår i en genomförandeplan kan beviljas kostnaden för ett periodkort.

Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns mycket starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig i rehabiliterande syfte.

Rekreationsresa kan beviljas barnfamiljer med särskilda behov som uppburit ekonomiskt bistånd under minst tre år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet prövas utifrån barnens behov av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömning ska även göras huruvida behovet av rekreation kan tillgodoses genom lek- och fritidsposten i riksnormen. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet kan kosta på sig.

Lägerverksamhet mm för barn

Med utgångspunkt för barns behov kan bistånd beviljas till kostnad för exempelvis lägerverksamhet, idrottsresor, kolonivistelse utanför skolans ram utan att det finns särskilda sociala skäl, om kostnaden är rimlig. Biståndet ska reduceras med beloppet för matpengar för motsvarande antal dagar.

Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farföräldrar och barnbarn. Med annan närstående person menas person som, utan att ha varit anhörig, har stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare kan kosta på sig.

Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas ej utan synnerliga skäl, och då endast avseende återförening med föräldrar och minderårigt barn utan vårdnadshavare.

När Röda Korset beviljat hjälp till resekostnader för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige kan bistånd beviljas till egenavgiften.

Återvändningsresor

Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan ansöka om återvändningsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av resekostnad, dels som en allmän schablon per person. Ibland önskar en person rekognosera i hemlandet innan eventuell återvandring. Inte heller i dessa fall ska bistånd beviljas till resekostnad.

Resor i samband med umgänge med barn

Behovsprövningen ska innefatta barnets behov av umgänge, båda föräldrarnas ekonomiska förmåga samt om resekostnaden är skälig.

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Även barn med förälder som vistas i fängelse har rätt till umgänge med denne. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur resekostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig.

Sjukresor

Egenavgiften i samband med sjukresor är en godtagbar utgift.

Kostnad för ambulanstransport är en godtagbar utgift.

Reparationskostnader för bostad

Avser kostnaderna reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet ska biståndet prövas mycket restriktivt och beviljas endast om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning. Det ska finnas medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

Skilsmässa/separation

Vis skilsmässa har parterna försörjningsansvar för varandra tills tingsrätten dömt till äktenskapsskillnad.

Vid prövning av rätten till bistånd ska särskild hänsyn tas till barnets/barnens situation, om det förekommer våld mot vuxna och barn, och den faktiska situationen.

Ansökan om äktenskapsskillnad lämnas till tingsrätten.

Kostnad för ansökan om äktenskapsskillnad kan beviljas utifrån våld/kvinnofrid. Kostnaden kan i övrigt även beviljas i enskilda fall om det bedöms vara angeläget att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs.

Skulder

Bistånd till skulder som t ex studielån eller banklån, kontokortsskulder, privata skulder etc samt böter och underhållsstöd beviljas ej. Undantag ska endast göras om lån tagits för att undanröja en akut situation i vilken sökande hade kunnat beviljas ekonomiskt bistånd.

Om sökande p g a skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare.

Hyresskulder

Undantag kan göras för hyresskuld i följande fall

- skuld som uppstått under tid då sökande av godtagbara skäl ej haft egna inkomster som räckt till hyra, och om sökande under den aktuella tidsperioden hade varit berättigad till ekonomiskt bistånd.
- då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid en eventuell avhysning.
- för gamla och sjuka där alternativt boende inte går att ordna.
- om eventuell avhysning riskerar att medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning.

Vid upprepade hyresskulder ska en mer restriktiv bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljas bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp.

I samband med en reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en arbetsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den sökande. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulderna kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från föräldrarnas sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

Se delegationsordning avseende beslut om hyresskuld.

Elskuld

Ekonomiskt bistånd till elskuld kan beviljas då sökande står inför hot om avstängning och där en avstängning innebär allvarliga sociala konsekvenser för hushållet. Barnens situation ska särskilt uppmärksammas.

Inför beslutet ska en utredning alltid göras kring de förhållanden som rådde under tiden som skulden uppstod. Den enskildes möjlighet till avbetalning eller dylikt ska noga undersökas. Eventuellt beviljande av elskuld ska även innebära att en plan upprättas i samråd med den enskilde för att situationen inte ska uppstå igen.

En ansökan om bistånd till en räkning som förfallit till betalning inom en månad före tidsbeställningsdagen bör inte beaktas som en skuld, utan medräknas som en godtagbar utgift vid ekonomisk beräkning.

Elskuld kan efter särskild prövning beviljas av enhetschef med maximalt 20 procent av prisbasbeloppet och högst vid ett tillfälle per år. Därefter ska ansökan prövas av socialnämndens utskott.

Barnomsorgsskuld

Skuld för avgift till barnomsorg behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med förvaltningen. Hotas ändå barnet av uppsägning från barnomsorgsplatsen, och det är viktigt att så inte sker, ska ansvarig för barnomsorgsplatsen kontaktas. Har barnet av sociala skäl behov av platsen får den enligt skollagen inte sägas upp.

Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid, minst sex månader, uppburit ekonomiskt bistånd eller inkomster i nivå med ekonomiskt bistånd kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Biståndet ska prövas utifrån det faktiska behovet och sökandes egna möjligheter att tillgodose behovet, exempelvis genom arv från större syskon eller lån av utrustning från anhöriga.

Sökande bör uppmärksammas på att budgetposten för kläder/skor ingår fortlöpande i normen. Beloppets storlek medger inte nyanskaffning till alla delar utan grundar sig på att den enskilde i första hand får finna lämplig utrustning på begagnatmarknaden.

Bistånd till hel spädbarnsutrustning beviljas med max 15 procent av prisbasbeloppet och innefattar en grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn.

Studentmössa och dylikt

För hushåll som varit aktuella minst sex månader då utgiften blir aktuell kan kostnad för studentmössa godkännas. Billigaste alternativet beviljas.

I riksnormen finns en post för kläder och skor. Normalt sett beräknas denna post täcka behovet av detta. I samband med studentdagen tillkommer ofta kostnader för kläder och skor. Dubbel klädnorm kan beviljas aktuell månad för hushåll med långvarigt biståndsberoende.

Städning/sanering

Bistånd till kostnad för städning/sanering av bostad kan beviljas efter särskild prövning om det finns risk att hyreskontraktet kommer att sägas upp på grund av sanitär olägenhet.

Kostnad för städning/sanering kan beviljas efter beslut av enhetschef med max 50 procent av prisbasbeloppet per år, och därefter ska ansökan prövas av socialnämndens utskott.

Särskilda kläder eller skor

Här avses engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av handikappersättning. Alla normala kostnader för kläder och skor ingår i normen. Ansökan ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd endast ges till merkostnader.

Tandvård

Ekonomiskt bistånd beviljas i första hand till akut tandvård.

Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk.

Detta är behandling som ofta måste utföras omedelbart. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att behovet av behandling var akut. Det bör uppmärksammas att det faktum att det står "akut besök" på räkningen inte i sig innebär att behovet av behandling var akut.

Tandvårdsförsäkring

Kostnad för tandvårdsförsäkring hos Folktandvården beviljas om kostnaden bedöms vara skälig. Individuell prövning görs i varje enskilt fall.

Tandvård som inte kan anstå

Vid längre tids uppbärande av ekonomiskt bistånd kan även annan tandvård än akut beviljas om det är nödvändigt för att uppnå godtagbar tuggförmåga, förhindra väsentligt försämrad tandstatus eller uppnå en tandstatus som är en förutsättning för att fungera socialt.

Bistånd till tandvård som inte kan anstå kan beviljas personer som under minst ett år uppburit ekonomiskt bistånd eller haft inkomster i nivå med ekonomiskt bistånd, och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster.

Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med att konstadsförslag upprättas ska inkluderas i biståndet. *Kostnad för uteblivet besök beviljas ej.*

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- omfattningen av tandvården och kostnaden ska jämföras med vad en låginkomsttagare på orten kan kosta på sig.
- Referenspris ska vara vägledande.
- tandvården ska utföras av en tandläkare som är ansluten till Försäkringskassan.
- kostnadsförslag ska inhämtas och innefatta kopia på ev. beslut på förhandsprövning av Försäkringskassan.
- en individuell bedömning ska även göras av den enskildes förmåga att sköta tandhygien, exempelvis i samband med skadligt bruk/beroende.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg eller med resultatet av ett psykometriskt test som utvisar om en person uppfyller kriterierna för extrem tandvårdsrädsla. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig landstingets terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Sökande som har egen inkomst över riksnorm men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för tandvård som inte kan anstå i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skälig ska rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad. Behandlande tandläkare ska informeras om detta i samband med att kostnadsförslaget godkänns.

Tandvård som utförts innan kostnadsförslaget godkänts ska inte beviljas utan betraktas som en skuld.

Tänk på att personer med bestående behov av omfattande vård och omsorg eller lider av vissa sjukdomar kan ha rätt till särskilt tandvårdsstöd s k "grönt kort", vilket innebär att de betalar samma taxa för

tandvård som för övrig sjukvård, och att behandlingen omfattas av högkostnadsskydd. Även personer som har beviljats särskilt boende kan omfattas av det särskilda tandvårdsstödet.

Mer information finns på www.vgregionen.se

Kostnad för en årlig undersökning är en godtagbar utgift i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd, under förutsättning att personen har varit aktuell för ekonomiskt bistånd under mer än ett år.

Telefon

Bistånd till öppning av telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ till fast telefon.

I följande fall kan behov av stationär telefon motiveras:

- Personer som på grund av ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda en mobiltelefon.
- Stationär telefon är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel som t ex trygghetslarm ska kunna installeras.

Kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då detta bekostas av Kriminalvården.

Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen.

Kostnad för inköp av mobiltelefon kan beviljas med 1 000 kronor då det bedöms vara nödvändigt att ha en så kallad "smartphone" för att kunna ha bank-id och därmed kunna delta i en mängd olika samhällsfunktioner. Kan beviljas max en gång per år.

Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin beviljas endast om det finns ett fysiskt eller psykiskt funktionshinder som gör det omöjligt att använda fastighetens gemensamma tvättstuga. Behovet ska styrkas med läkarintyg. Bistånd kan även beviljas till personer som av medicinska skäl är tvingade att tvätta mycket oftare än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg. En förutsättning för biståndet är att behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning, annan boende i hushållet eller genom hjälp i hemmet.

OLIKA GRUPPERS RÄTT TILL EKONOMISKT BISTÅND

Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ingår prövning av huruvida behoven kan tillgodoses på annat sätt. Av förarbetena till lagen framgår att den enskilde är skyldig att efter förmåga bidra till sin försörjning. Detta innebär bland annat att socialtjänsten kan kräva att arbetslösa som söker ekonomiskt bistånd aktivt söker arbete och deltar i insatser som bedöms främja möjligheterna att få ett arbete. Socialtjänsten kan även kräva att den enskilde deltar i praktik eller arbetsträning. Kraven på en arbetslös biståndssökande person kan ingå som ett led i prövningen antingen enligt 12 kap 1 § SoL eller 12 kap 3-5 §§ SoL. Det är viktigt att det i utredning och beslut klargörs vilka lagrum som tillämpas.

12 kap 1 § SoL

Socialtjänsten kan som huvudregel kräva att en arbetslös person står till arbetsmarknadens förfogande på heltid, och att denne tar anvisat arbete. Den biståndssökande måste söka och ta varje lämpligt arbete. Ett arbete är, enligt 11 § Lagen om arbetslöshetsförsäkring, lämpligt om skälig hänsyn tagits till den sökandes förutsättningar för arbetet och andra personliga förhållanden.

På den som arbetar deltid kan krav ställas på heltidsarbete, om det är möjligt att få. Heltidsarbete ska alltid sökas. I kravet på den enskilde ingår också att denne deltar i insatser, exempelvis arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder, för att höja sin kompetens och förbättra sina möjligheter att få ett arbete. Även utbildning på grundskolenivå och arbetssökarverksamhet räknas hit.

Socialtjänsten kan som huvudregel inte kräva motprestation. Socialtjänsten kan dock ställa krav på deltagande i praktiskt arbete när det är motiverat utifrån den enskildes situation. Krav på deltagande i en viss aktivitet ska alltid föregås av en individuell bedömning av den biståndssökandes behov och förmåga.

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har en allvarig beroendeproblematik eller svår psykisk ohälsa. En individuell bedömning ska alltid göras för att avgöra vilka krav som kan ställas på den enskilde. Om den enskilde samtycker ska en planering göras tillsammans med hälso- och sjukvården.

När det gäller personer som helt eller i stor utsträckning vägrar medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en individuell planering så kan detta utgöra grund för att reducera biståndet. Den enskilde ska ges en noggrann information om kravens innebörd och vad som blir konsekvensen om kraven inte följs. Det kan vara lämpligt med någon form av skriftlig bekräftelse på att sökande fått informationen, denna bör dock inte utformas som en överenskommelse. För all arbetsträning och praktik som sker med stöd av 12 kap 1 och 4 §§ SoL ska samverkan ske med Arbetsförmedlingen, så att deras kunskap tas tillvara i bedömningen om vad som är en lämplig planering för den enskilde.

12 kap 4 § SoL

I 12 kap 4 § SoL finns möjligheter att ställa krav på personer som erhåller ekonomiskt bistånd och som inte fått fäste på arbetsmarknaden.

Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande åtgärder ska vara att förhindra passivisering i ett långvarigt bidragsberoende. Deltagandet ska vara ett led i en medveten strategi att närma sig arbetsmarknaden, och krav på en viss aktivitet ska föregås av en individuell bedömning av den enskildes behov och förmåga. Insatsen ska vara relevant, tidsbegränsad och ska dokumenteras i en arbetsplan.

Vid aktualisering

Fokus ska ligga på att undanröja försörjningshindret. Sökande ska vara inskriven på Arbetsförmedlingen. Om den sökande har blivit arbetslös på grund av att hen har sagt upp sig själv är huvudprincipen att ekonomiskt bistånd inte ska kompensera den avstängning från a-kassan som det innebär att avsluta en anställning på egen begäran. Om sökande i övrigt uppfyller förutsättningarna för ekonomiskt bistånd är denne berättigad till bistånd först från den dag som rätten till arbetslöshetsersättning inträder.

Om den sökande åberopar att denne haft synnerliga skäl att säga upp sig ska denne alltid uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från a-kassan hävd. En bedömning ska alltid göras i det enskilda fallet.

Att stå till arbetsmarknadens förfogande

Den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete. Det innebär att vara anmäld på Arbetsförmedlingen och söka arbete i hela landet. Krav ska ställas på att den enskilde som saknar försörjning ska söka vilket arbete som helst som han eller hon anses klara av. Det kan även gälla tillfälliga och mindre kvalificerade arbeten som den sökande omgående ska kunna ta.

Med utgångspunkt i barnens bästa, och utifrån kunskapen om att barn med yrkesarbetande föräldrar har bättre förutsättningar i sina liv än barn med bidragstagande familjer, kan det även vara motiverat att även barnfamiljer flyttar för att föräldrarna långsiktigt ska kunna försörja sig genom arbete. Arbetets varaktighet och omfattning måste då övervägas, liksom konsekvenserna för övriga familjemedlemmar.

Den enskilde ska, genom att uppvisa en kopia på sin aktivitetsrapport, visa att han eller hon söker arbete kontinuerligt och att det är en godtagbar kvalitet i arbetssökandet. För en person utan arbetshinder kan som regel krävas att hen söker minst två arbeten per dag (enligt dom från Kammarrätten i Stockholm 2018-04-03). Den enskilde ska också uppvisa sin planering med Arbetsförmedlingen, i vilken det framgår hur många arbeten per månad den enskilde ska söka. Stickprovskontroller vad gäller ansökningshandlingar för de sökta arbeten som redovisas ska genomföras enligt fastställd planering för handläggning av ekonomiskt bistånd.

Kontinuerlig kontakt ska hållas med Arbetsförmedlingen, speciellt i ärenden beträffande ungdomar och personer med längre arbetslöshetsperioder. Trepartsmöten ska hållas vid behov i syfte att samverka och för att ge den enskilde individuellt stöd till egen försörjning.

Den som är arbetslös och söker ekonomiskt bistånd bör erbjudas stöd i sitt arbetssökande genom strukturerade insatser från socialtjänsten och arbetsmarknadsenheten i samarbete, för att främja anställningsbarheten. En utredning för att klargöra förutsättningarna för självförsörjning ska göras. Utifrån denna utredning görs en planering tillsammans med den enskilde. Socialtjänsten ska verka för att den enskilde aktiverar sina egna resurser.

För rätt till ekonomiskt bistånd kan enligt 4 § krav ställas på deltagande i praktik eller annan kompetenshövande verksamhet som kommunen tillhandahåller. Kravet och den kompetenshövande insatsen ska vara tidsbegränsad och utformas i samråd med den enskilde och Arbetsförmedlingen. Beslut enligt 12 kap 4 § SoL går inte att överklaga. Om den enskilde utan godtagbara skäl avböjer kompetenshövande verksamhet eller uteblir från verksamheten kan biståndet nedsättas eller avslås, enligt 12 kap 5 § SoL. Det samma gäller om den enskilde utan goda skäl uteblir. Beslut enligt 5 § går att överklaga.

För att nå gott resultat för den enskilde är det viktigt att krav kombineras med aktiva och stödjande insatser. I arbetet ska stöd- och motivationssamtal ingå. Krav ska ställas på att den arbetslöse ska delta i arbetssökarverksamhet i enlighet med upprättad planering. Den som uppmanas att delta i arbetssökarverksamhet, praktik, arbetsträning eller sysselsättning ska delta i detta. Om den enskilde inte

bedöms uppfylla kraven att stå till arbetsmarknadens förfogande, exempelvis genom att inte söka arbete eller genom att vägra delta i exempelvis arbetspraktik eller arbetssökarverksamhet, påverkar detta rätten till ekonomiskt bistånd för hela hushållet. Det samma gäller vid frånvaro från aktivitet utan dokumenterat giltigt skäl. Vid frånvaro p g a sjukdom mer än fem dagar ska sjukdomen styrkas med läkarintyg. På motsvarande sätt ska sjukdom styrkas vid frånvaro för vård av sjukt barn. För personer som har många korta frånvarotillfällen ska läkarintyg krävas vid första sjukdagen. Skriftlig dokumentation ska alltid uppvisas beträffande besök hos läkare eller myndighet som hindrar den enskilde från att delta i arbetssökarverksamheten.

Ordinarie förskolas eventuella semesterstängning utgör inget hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande eftersom föräldrarna alltid erbjuds plats på alternativ förskola.

Den som studerar SFI efter etableringsperioden, då etableringsersättning erhålls, betraktas som arbetslös. Svenskstudierna är i dessa fall en av flera insatser för att öka den enskildes möjligheter till anställning. Samma krav på motprestationer ska ställas på arbetslösa i övrigt som ovan, och den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja erbjuden anställning.

Arbetslösa föräldralediga

Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska visas upp. Så snart det är praktiskt möjligt ska den hemmavarande föräldern ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Detta innebär att så snart barnomsorgsplats erbjuds ska den accepteras. För tid efter det att barnomsorgsplats erhållits föreligger ingen rätt att vara föräldraledig viss tid. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Arbetslösa med otillräcklig a-kassa/Alfakassa

Sökande som har ersättning från a-kassa eller Alfakassa riskerar att förlora sin ersättning om de deltar i kommunal aktivering. Det är olika regler som gäller beroende på vilken kassa det gäller. Den sökande måste ha fått ett godkännande från sin kassa, vilket ska styrkas med intyg, för att kunna delta i en av kommunen anordnad verksamhet. Konsekvensen av att annars ställa krav på att denna grupp ska delta i aktiviteter är att behovet av ekonomiskt bistånd kan öka.

Arbetslösa med sociala eller medicinska problem

Människor har i regel betydande resurser även då det finns problem av något slag. För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetssökande enligt ovan, ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl är en allvarlig beroendeproblematik, svår psykisk ohälsa eller dokumenterad arbetsoförmåga p g a sjukdom. Personer med denna problematik har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från vården. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde medverka i planering i syfte att bli arbetsför eller medverka till att få en annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Sjukskrivna

För att arbetsoförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha ett relevant läkarutlåtande som styrker oförmåga att helt eller delvis arbeta eller delta i arbetslöshetsaktiviteter. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms, utan arbetsförmågan. Arbetslösa som är sjuka ska, om det utifrån medicinsk bedömning

är lämpligt, erbjudas rehabiliterande insatser. Insatser ska erbjudas i form av samverkan med vårdcentral, psykiatrimottagning eller annan vårdgivare samt Försäkringskassan.

Den som inte kan arbeta på grund av sjukdom ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete eller motiveras att ansöka om sjukersättning. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska personen medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Arbetslösa och sjukskrivna på deltid ska delta i arbetssökarverksamhet i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

Personer med beroendeproblematik

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor som har en allvarlig beroendeproblematik. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en arbetsplan eller för att genomföra en utredning kan detta utgöra grund för att reducera biståndet.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarlig beroendeproblematik ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. Däremot kan det ställas krav på att personer som förvisso har en pågående problematik, men som inte är arbetsoförmögna av medicinska skäl, deltar i arbetssökarverksamhet som en förutsättning för rätten till ekonomiskt bistånd.

Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 12 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med lindrigare beroendeproblematik, men ska inte ersätta vård och behandling för beroendesjukdom. Däremot kan deltagande verka förebyggande vid begynnande beroendeproblematik eller utgöra ett komplement till andra insatser mot beroendeproblematiken. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov av kompetensutveckling. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande huruvida den enskildes medverkan vid en arbetsplats är lämplig. När det gäller personer med en påvisbar pågående beroendeproblematik kan biståndet reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål.

Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten först utreda de grundläggande problemen innan socialtjänsten tar ställning till hur socialtjänsten bäst kan stärka den enskildes framtida försörjningsförmåga. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det oftast nödvändigt att samverka med andra enheter inom förvaltningen och med vården. Liksom vad gäller personer med lindrig beroendeproblematik kan socialtjänsten på personer med lindrigare psykisk ohälsa ställa krav på deltagande i praktik eller arbetsträning, enligt 4 § SoL. Detta ska inte ersätta vård och behandling, men insatserna kan vara ett komplement eller ett led i rehabilitering. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade på behov och kompetensutveckling.

Studerande

Vuxenstuderande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till ekonomiskt bistånd. Vuxenutbildning ska finansieras genom det statliga studiemedelssystemet eller med aktivitetsstöd via Arbetsförmedlingen.

Ekonomiskt bistånd ska som huvudregel inte beviljas som studiefinansiering för reguljär utbildning eftersom detta kan medföra inlåsningsseffekt. Detta genom att utbildningen blir ett mål i sig och den

enskilde förlorar fokus på det primära målet självförsörjning genom arbete. Det snabbaste sättet till självförsörjning innebär ibland att individen får välja bort en önskad insats till förmån för ett enklare arbete. Ekonomiskt bistånd ska inte beviljas vid annat än korta tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den sökande samtidigt söker arbete. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja ett erbjudet arbete. Om en person i undantagsfall, efter individuell behovsprövning, beviljas ekonomiskt stöd av socialtjänsten för vuxenstudier ska denne ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel.

Studerande under studieuppehåll

Socialtjänsten ska begära att studerande som under studieuppehåll behöver ekonomiskt bistånd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. För att ha rätt till ekonomiskt bistånd ska studerande visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation.

Studiemedlet ska täcka levnadsomkostnaderna under terminen t o m den dag terminen slutar, enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till ekonomiskt bistånd.

Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas ekonomiskt bistånd för studieuppehåll då. För övriga studerande kan bistånd beviljas för studieuppehållet över jul och nyår.

Inkomster från extraarbete som utbetalas under månaden innan studierna avslutas ska räknas som en inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden.

Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrarna har enligt föräldrabalken försörjningsansvar för ungdomar som går i skolan, till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig grundutbildning. För ungdom som fyllt 18 år är föräldrarna försörjningsansvariga endast om den unge går i skolan. Gör den unge ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte försörjningsansvariga under uppehållet, men försörjningsansvaret inträder igen när den unge återupptar studierna. Ferier och tid då den unge på grund av sjukdom är förhindrad att delta i studier anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår. Försörjningsansvaret upphör alltså inte på sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan. I de fall föräldrarna har försörjningsansvar ska skolungdomen räknas som barn i hushållet, om det inte finns särskilda skäl för den unge att han bistånd som ett eget hushåll.

Personer 65 år och äldre

Personer som uppnått Pensionsmyndighetens riktålder och som ansöker om ekonomiskt bistånd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om bostadstillägg om det saknas. Äldreförsörjningsstöd inträder automatiskt om pensionen är låg.

Om ekonomiskt bistånd beviljas i avvaktan på beslut hos Pensionsmyndigheten ska beloppet återsökas.

Företagare eller personer med fria yrken

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till den som är egen företagare. Aktiebolag representerar en realiserbar tillgång, liksom vissa handelsbolag och enskilda firmor. En del enskilda firmor representerar ingen tillgång och bedriver i princip ingen verksamhet. I dessa fall ska den sökande avregistrera firman på Bolagsverket och Skatteverket, skriva in sig på Arbetsförmedlingen och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd. Undantag kan göras om:

- behovet av bistånd är högst tre månader, därefter ger firman åter inkomster.

- företagaren har uppburit aktivitetsstöd från Arbetsförmedlingen under 6 månader och det finns utsikt att företaget ger inkomster inom tre månader.
- verksamheten i firman ger viss inkomst och den sökande bedöms inte vara möjlig att placera på lönearbetsmarknaden inom överskådlig tid.

Sökande med fria yrken så som exempelvis konstnärer, författare, artister och frilansarbetare har ofta F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestation ska ställas.

Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

Den som avtjänar ett fängelsestraff kan normalt sett inte anses ha rätt till ekonomiskt bistånd. För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsmyndigheten svara för alla kostnader under verkställighetstiden med undantag för den enskildes kostnader i form av hyra och uppehälle under frigivningspermission.

Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om ekonomiskt bistånd i avvaktan på fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården.

Sökandes möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas. Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Personer som avtjänar ett fängelsestraff har under denna period "sysselsättningsplikt". Denna ersättning används till viss del till vissa ändamål som t ex vid permission och frigivning (permissionskontot).

För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan.

Tandvård

Den intagne ansvarar i första hand för att bekosta eventuell tandvård. Saknar den intagne medel till att bekosta tandvården har Kriminalvården ansvar för den akuta tandvården, och om straffet överstiger två år har Kriminalvården ansvar även för grundläggande tandvård.

Boendekostnad

Personer som är häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat vis. En sedvanlig ekonomisk prövning ska alltid göras.

Personer som är dömda till kriminalvård kan i vissa fall beviljas bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av hyran, samt rehabiliteringsaspekten.

Vid strafftid på högst sex månader kan ekonomiskt bistånd till hyran beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Om den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning.

Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

Vid vårdtid som överstiger sex månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uthyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering. Under tid då sökande försöker ordna lägenhetsfrågan kan bistånd till hyran beviljas.

Vid beviljad hyra under fängelse tiden kan också kostnad för el- och nätavgift, hemförsäkring och fackavgift beviljas.

Frigivning

I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt 12 kap 1 § SoL på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod. En rimlig övergångstid kan vara cirka en månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret. Kriminalvården ansvarar för att den intagne har lämpliga kläder för årstiden vid frigivning.

Intensivövervakning med elektronisk kontroll – s k fotboja

Fotboja förekommer del som påföljd vid kortare straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna, så kallad IÖV-utsluss. Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklient, och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension och sjukpenning, dock inte ersättning från a-kassa.

Om behovet inte kan tillgodoses på annat vis har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår i anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, så som avgifter eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Vid IÖV-utsluss är personen fortfarande inskriven på anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller.

Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå beroendebehandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning, vilket inträffar efter två tredjedelar av det alternativa fängelsestraffet.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen, så som fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädutrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska ekonomiskt bistånd inte beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Klientens behov av ekonomiskt bistånd ska prövas av socialtjänsten.

Kontraktsvård är en påföljd och om klienten avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Samhällstjänst

Samhällstjänst är en dom till skyddstillsyn med föreskrift att utföra oavlönat arbete hos ideella föreningar, organisationer, kyrkor och är ett alternativ till fängelse.

Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid, t ex kvällar eller veckoslut, under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömd kan behålla sitt ordinarie arbete eller studier eller vara aktivt arbetssökande. Det faktum att en bidragssökande person är dömd till samhällstjänst ska inte påverka socialtjänstens krav på den sökande att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid, och t ex delta i praktik.

Inskrivna för rättspsykiatrisk vård

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag etc.

Inskrivna för vård och behandling inom socialtjänsten

Personer som beviljas heldygnsvård eller behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra om behovet inte kan tillgodoses på annat vis. Biståndet ska reduceras för kostnader som den sökande inte har under vårdperioden.

Som regel beviljas bistånd till fickpengar, eventuell avgift för fackförening eller a-kassa samt eventuella arbetsresor. Bistånd till receptbelagd medicin beviljas vid behov. I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå i det ekonomiska biståndet. Beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egenavgift för kost och logi ingå, se beloppsbilaga för fördelning av riksnorm.

Boendekostnad

Ensamstående person som erhåller vård/behandling på sjukvårdsinstitution eller i hem för vård eller boende kan beviljas bistånd till hyra för den egna bostaden om sökande ska vistas i bostaden under t ex permissioner.

Om vårdtiden är längre än sex månader, och den sökande inte kommer att vistas i bostaden, ska möjligheten att hyra ut bostaden i andra hand undersökas. Magasinering av bohaget kan bli aktuellt. För personer som under placeringstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i biståndet. Dessa kostnader är hyra, abonnemangskostnad för hushållsel och hemförsäkring. Bistånd till dessa kostnader beviljas efter sedvanlig prövning.

Egenavgift vid vård och behandling

Ekonomiskt bistånd ska ej beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling. Om personen inte har tillräckliga inkomster att betala avgiften med ska avgiften nedsättas eller efterges i samband med placeringsbeslutet.

Fickpengar

Fickpengar beviljas vid vistelse på exempelvis behandlingshem eller sjukhus om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst eller genom behandlingshemmets avtal. Fickpengar prövas individuellt, se beloppsbilaga.

Kläder

Extra bidrag till kläder och skor beviljas som huvudregel inte. Sökande som placeras för vård eller behandling kan vid akut behov av klädotrustning få bistånd till kläder och skor, inom ramen för ekonomiskt bistånd om detta inte ingår i avtalet med det aktuella behandlingshemmet.

Reskostnader

Bistånd till resor i samband med institutionsvård, t ex för informationssamtal, in- och utskrivning på institutionen samt möten med socialsekreterare kan vid behov beviljas.

Utländska medborgare

En utländsk medborgare, med undantag för vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige i mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. I de fall sökande vistas i landet mer än tre månader utan uppehållstillstånd har kommunen underrättelseskyldighet enligt 7 kap 1 § utlänningsförordningen.

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresa.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från ett annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt, genom t ex en anställning i Sverige, se avsnitt nedan.

Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige, och som vistas här, har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet.

För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresa.

Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t ex turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till landets ambassad eller konsulat.

I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat vis. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Vänder sig personen till socialtjänsten efter mer än tre månader i landet, och personen saknar uppehållstillstånd och inte heller har ansökt om uppehållstillstånd, är socialtjänsten enligt utlänningsförordningen skyldig att underrätta polismyndigheten. Skyldigheten inträder första gången en nämnd vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst, t ex registrerar en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Socialnämnden bör också uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om uppehållstillstånd.

Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljas bistånd i form av dagersättning enligt LMA (Lag om mottagande av asylsökande). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

Kommunen ansvarar för gruppen "Övriga som sökt uppehållstillstånd" i Sverige, och omfattas av 1 § punkt 3 i LMA, d v s "har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medge4s rätt att vistas här medan ansökan prövas". Det är Migrationsverket som beslutar om detta, och beslutet ska visas upp av den sökande. Dessa personer beviljas dagersättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla, och som på nytt har sökt uppehållstillstånd. I det senare fallet kan det bli aktuellt att beviljas hyra.

Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård och läkemedel. Om särskilt angeläget behov uppstår kan särskilt bidrag lämnas för kostnader avseende vinterkläder, glasögon, handikapputrustning, spädbarnsutrustning och begravningskostnad.

Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska återsökas från staten.

Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska beviljas bistånd enligt SoL.

EU-medborgare

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller, under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller.

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i, och därigenom nyttjar den fria rörligheten.

Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om:

- han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige, har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få anställning
- är inskriven som studerande vid erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige. Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. Det skall noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land ska denna dock ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt, exempelvis genom en anställning i Sverige.

Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda.

En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år har permanent uppehållsrätt.

Registrering och ansökan om uppehållskort

En EU-medborgare som har uppehållsrätt och som avser att stanna i Sverige under längre tid än tre månader skall enligt utlänningslagen registrera sig hos Migrationsverket. Registreringsskyldigheten gäller dock inte arbetssökande.

En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare skall ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort kan användas av EU-medborgaren vid en biståndsansökan för att visa att han eller hon har uppehållsrätt som t ex arbetstagare.

Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållstillstånd om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. Detta förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande.

Om en EU-medborgare vistas i Sverige som arbetstagare har de samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 12 kap 1 § SoL är uppfyllda.

Arbetssökande

För att EU/EES-medborgare ska ha rätt till ekonomiskt bistånd i Sverige krävs att den enskilde antingen har uppehållstillstånd, som beslutas av Migrationsverket, eller uppehållsrätt. Med uppehållsrätt avses rätten för EU/EES-medborgare och deras familjemedlemmar att under vissa villkor, som regleras i utlänningslagen, vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. EU/EES-medborgare som inte uppfyller kriterierna för uppehållsrätt måste alltså ha uppehållstillstånd för att ha rätt till likabehandling med svenska medborgare. EU/EES-

medborgare som har uppehållstillstånd kan styrka detta genom att visa ett beslut från Migrationsverket. När det gäller uppehållsrätt finns det inte något formellt beslut och personen behöver därför styrka sin uppehållsrätt på annat sätt. Socialtjänsten måste utifrån vad personen kan redovisa om sin situation ta ställning till om vederbörande uppfyller kriterierna för uppehållsrätt i varje enskilt fall. Om det finns fler personer i hushållet behöver man även ta ställning till om dessa kan anses ha uppehållsrätt som familjemedlemmar. En familjemedlem, som inte har uppehållsrätt för egen del, har endast uppehållsrätt så länge som anknytningspersonen har uppehållsrätt.

En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till ekonomiskt bistånd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bl a skall tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen. Se även Akut nödsituation.

För personer med rätt till a-kassa enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om och i så fall vilken omfattning bistånd ska beviljas.

Icke yrkesverksamma personer

Vidare har vissa studerande och personer, t ex pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt en heltäckande sjukförsäkring uppehållsrätt. En EU-medborgare som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste från fall till fall bedöma om och i så fall i vilken omfattning bistånd ska beviljas.

Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t ex som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat.

I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat vis. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Det skall noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetssökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas t ex om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning på biståndssystemet enligt SoL. Den underrättelseskyldighet till polisen som föreligger enligt 7 kap 1 § utlänningsförordningen omfattar inte EU-medborgare med uppehållsrätt.

Värnpliktiga

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till värnpliktig och dennes familj då behovet ska tillgodoses genom de bidrag som utgår enligt familjebidragsförordningen. Detta bidrag söks genom Försäkringskassan.